

Ainekava KIRJANDUS

III kooliaste

Klass: 8.	Tunde nädalas: 2
-----------	------------------

Ainekava aluseks on riiklik õppekava ja selle lisa nr 1 ning põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava. Põltsamaa Ühisgümnaasiumi ainekavas on välja toodud rõhuasetused, kooli eripärast tulenevalt olulisim. Kooli ja valdkonna eripärad on kirjeldatud kooli õppekava üldosas ning valdkonnakavades.

Õppeaine kirjeldus

Kirjandusõppes soodustatakse õpilase kirjandushuvi, arendatakse tema lugejavõimeid, mõtte- ja tundemaailma, kujundatakse eetilisi tõekspidamisi ja esteetilisi hoiakuid, vaadeldakse sõnakunsti poeetikat ja kujundikeele olemust ning edendatakse väljendusoskust nii kõnes kui ka kirjas.

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust;
- 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 4) õpib mitmekülgselt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poeetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
- 5) loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
- 6) rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.
- 7) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 8) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;

- 9) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi; eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid; jagab oma lugemiskogemusi;
- 10) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- 11) teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelaste vahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- 12) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- 13) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- 14) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- 15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- 16) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste; sh suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt;
- 17) järgib digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- 18) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- 19) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- 20) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- 21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

Hindamine

Kirjanduse valdkonna õppeainete hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatuses ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada seda teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks ja ennastjuhtiva õppija kujundamiseks. Hinnatakse õpitulemuste saavutatust, mis on kooskõlas õppesisu ja -tegevustega ning vastavuses ainealaste teadmiste, oskuste ja hoiakutega. Hoiakute hindamisel (nt mõistab, tähtsustab, väärtustab) antakse õpilasele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid. Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel kui ka õppeteema lõpus. Selleks rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida väljendatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnatena.

Kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste

saavutatust. Kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal.

Kirjanduse hindamisel pole alati (nt loovtöodes ja tekstitõlgendustes) võimalik täpselt määratleda teadmiste ja oskuste standardit, mistõttu on hindamise skaala võrdlemisi paindlik. Hinnates omaloomingulisi töid, võib tunnustada idee ja teostuse originaalsust, iseseisvust, üldistavust või muud vaatenurka. Arutluste, nt arutlevate kirjandite puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade veenvust, argumenteeritust, seostatust.

8. klassis hinnatakse kirjanduse õppimisel 1) tervikteoste ja tekstikatkendite lugemist ja tutvustamist, 2) tekstide jutustamist ja esitamist, 3) kirjandustekstide analüüsi, tõlgendamist ja mõistmist, 4) omaloomingulisi töid, 5) kirjandusteadmisi, näiteks kirjandusmõistete ja kirjandusloolise konteksti tundmist.

Kirjalikest töödest hinnatakse veel arutlevat kirjandit, selle ülesehitust, teksti vastavust teemale, asjakohaseid näiteid, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud argumentide toel.

Hinnatakse teabetekstidest kindlal eesmärgil kirjutatud ülevaateid ja kultuuriainelisi lühiuurimusi, nende põhjal loodud esitlusi ja ettekandeid ning avaliku suhtluse žanre, nagu näiteks avaldus. Peale selle hinnatakse oskust kirjutada levinumaid meediažanre. Tekstide hindamisel seatakse hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilase keelelist arengut. Hindamiskriteeriumid puudutavad tekstide sisu ja ülesehitust, konteksti sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust.

Õpitulemused	Õppesisu Mida õpetajad õpetavad, mida õpilased õpivad? (teemade lühikirjeldus)	Üldpädevused, läbivad teemad, lõimingud Kuidas toetatakse üldpädevuste saavutamist? Milliseid läbivaid teemasid käsitletakse? Millised on lõimingu võimalused? <i>Õpioskuste kujundamine.</i>
1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost;	1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost; vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis -ja analüüsiküsimustele; kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;	Keele ja kirjanduse valdkonna ained lõimuvad valdkonnaüleselt kõikide õppeainetega ja toetavad üldpädevuste saavutamist kõikides õppeainetes. <p>Üldpädevused on ainevaldkondade ja õppeainete ülesed pädevused, mis on olulised inimeseks ja kodanikuks kasvamisel. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu ning tunni- ja koolivälises tegevuses. Õpilastes kujundatavad üldpädevused on:</p> <p>1) kultuuri- ja väärtuspädevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga.</p> <p>Õpilased arutlevad loetud tekstide põhjal inimsuhete ja tegelaste väärtushinnangute üle.</p> <p>2) sotsiaalne ja kodanikupädevus – suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna.</p> <p>Õpilased sõnastavad ja põhjendavad klassiväitlustes oma seisukohti loetud</p>

		<p>tekstikatkendites olnud sotsiaalsete ja ühiskonnaprobleemide kohta,</p> <p>3) enesemääratluspädevus – suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme;</p> <p>Õpilased arutlevad loetud teoste põhjal noortekirjanduse ja inimsuhete üle; võrdlevad oma mõttemaailma ja käitumist teose tegelaste omaga.</p> <p>4) õpipädevus – suutlikkus organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet.</p> <p>Õpilased loevad aime- ja meediatekste, hindavad kriitiliselt ja kasutavad otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestavad teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;</p>
<p>2) loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;</p>	<p>2) loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;</p>	<p>5) suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada, ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada</p>

		<p>õigekeelsust ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi.</p> <p>Õpilased avaldavad oma arvamust nii suulises suhtlemises kui eriliigilistes kirjalikes tekstides: diskussioonides, arutlevates kirjandites, analüüsid, loovtöodes.</p> <p>6) ettevõtlikkuspädevus – suutlikkus ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele;</p> <p>8) digipädevus – suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat õppetöös.</p>
3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;	3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid; analüüsib, kelle vaatenurgast on lugu kirjutatud;	Toetab kultuuripädevust.
4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;	4) tutvustab oma kultuurikogemust klassikaaslastele; väärtustab erinevaid kultuuriliike;	Toetab kultuuri-ja väärtuspädevust.
5) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;	5) eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutu,	Toetab enesemääratluspädevust.

	<p>muistendi) liike ning nimetab nende tunnuseid.</p> <p>Leiab muistendeid oma kodukoha kohta ja tutvustab neid klassile; sõnastab muinasjutu sõnumi;</p>	
6) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;	6) eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutu, muistendi) liike ning nimetab nende tunnuseid; kirjutab muistendi oma kodukoha tekke kohta;	Toetab enesemääratluspädevust.
7) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;	7) seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, valmi, ballaadi komöödia, tragöödia, draama olemust;	
8) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemust;	8) jutustab loetud raamatust märksõnade toel ja teksti kompositsioonist lähtuvalt; muudab jutustades raamatu tegevuse aega ja kohta; lisab uusi tegelasi ja sündmusi või erinevaid lõppe; jutustab erinevatest vaatepunktidest lähtuvalt; kasutab jutustades tsitaate; jutustab kokkuvõtlikult faabula või süžee järgi; jutustab teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist . Tutvutakse elektroonilise meedia (raadio, televisiooni, interneti) erinevate jutustamisviisidega;	Toetab kultuuri-ja väärtuspädevust.
9) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;	9) esitab peast luuletuseteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; sõnastab luuletuse teema; kirjeldab luuletuses olevat meeleolu; mõtestab luuletuse tähendust iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;	Toetab kultuuri-ja väärtuspädevust.

	tunneb luuletekstis ära võrdluse, isikustamise, metafoori korduse; jutustab luuletuse põhjal suuliselt; sõnastab luuletuse teema; kirjutab luuletuse põhjal jutu ja esitab klassile; otsib luuletustele sobivaid riime, algriime, mõttekordusi; otsib värsiskeemile vastavaid värsse; kirjutab pildi põhjal luuletuse; kirjutab lühikese luuletuse põhjal proosapala või pikema luuletuse; kirjutab piltluuletuse ja haiku;	
10) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;	10) leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teksti probleemid ja peamõtte;	
11) teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelaste vahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;	11) jutustab kokkuvõtlikult teose süžest, järgides teose sisu ja kompositsiooni; põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut; esitatud väidete tõestamiseks kasutab tekstinäiteid ja tsitaate; analüüsib tegelaste suhteid; võrdleb ja hindab nende väärtushoiakuid, lähtudes humanistlikest ja demokratlikest väärtustest	Toetab suhtluspädevust.
12) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;	12) määrab loo ülesehituse etappe;	Toetab kultuuripädevust.
13) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;	13) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse ;	Toetab õpipädevust.
14) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;	14) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;	Toetab kultuuripädevust.

<p>15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;</p>	<p>15) toob välja filmi ja kirjandusteose sarnasused ja erisused; nimetab filmiliku kirjandusteose tunnused; vaatab kirjandusteoste põhjal loodud filmidest katkendeid; sõnastab ja põhjendab vaadatud katkendi põhjal oma seisukohad;</p>	
<p>16) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;</p>	<p>16) kirjutab tervikliku sisuga kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ; vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; kirjeldab olulisemaid sündmuseid ; arutleb põhjuse-tagajärje seoste üle; kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, kirjeldab iseloomu ja käitumist; analüüsib tegelaste suhteid; kirjutab kahele alustekstile tuginedes arutluse;</p>	<p>Toetab digipädevust.</p>
<p>17) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;</p>	<p>17) loovtööde kirjutamisel jälgib teksti sisu arusaadavust, stiili, vormistust ja õigekirja.</p>	<p>Toetab digipädevust.</p>
<p>18) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;</p>	<p>18) arutleb eakohastel teemadel, lahendab keelealaseid probleemülesandeid ja osaleb diskussioonides; valib alustekstist endale huvipakkuvaid tsitaate ja arendab nende põhjal oma mõtteid edasi;</p>	<p>Toetab sotsiaalset ja kodanikupädevust. Toetab suhtluspädevust.</p>
<p>19) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;</p>	<p>19) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;</p>	<p>Toetab digipädevust. Toetab suhtluspädevust.</p>

<p>20) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;</p>	<p>20) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;</p>	
<p>21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.</p>	<p>21) omandab järgmiste mõistete tähendused ning oskab neid tekstide analüüsimisel kasutada: meedia, eepika, eepos , romaan, novell, jutustus, vaa tepunkt,minavorm,temavorm,peategelane, kõrvaltegelane,episoodiline tegelane, tegelastüüp, karakter, dialoog, pinge, intriig, vaatus, stseen, e pilt, remark,lavastus,,dramatiseering,meeleolu, kujund,epiteet,võrdlus,,sümbol,,metafoor,i sikustamine,sonett,stroof,riim,,riimiline luule, vabavärsiline luule, algriim lõppriim, paarisriim, süliriim, ristriim, segariim, allegooria, poeem, luule,proosaluule,piltluule,haiku,sissejuha tus,sõlmitius,teemaarendus,teema,allteem a,kulminatsioon,lõpplahendus,puänt,avatu d lõpp, suletud lõpp, muinasjutt, ulmekirjandus,teadusulme,õuduskirjandus ,fantaasiakirjandus,säuts,tvitreraatuur,kriiti ka,arvustus,miniatuur,rahvalaul,regilaul,si sukokkuvõte,konspekt,aforismpprototüüp, reisikiri, alustekst.</p>	